

Methotrexaat bij ziekte van Crohn

Maag-Darm-Levercentrum

Beter voor elkaar

Methotrexaat (MTX)

Uw behandelend arts heeft met u gesproken over het gebruik van MTX (Methotrexaat). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van dit medicijn en wat u kunt doen als u last heeft van bijwerkingen. Het is géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of MDL-verpleegkundige terecht.

Algemeen

Tot nu toe is de oorzaak van de ziekte van Crohn niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziekte voor kunnen doen. De ziekte geneest niet door de behandeling met medicijnen. Na het afbouwen of stoppen met deze medicijnen kunnen de klachten weer terugkomen. Bij deze ziekte is er een verstoorde balans tussen twee lichaamseigenstoffen. MTX zorgt ervoor dat de verstoorde balans tussen de stoffen wordt hersteld. Hierdoor kunnen de ontstekingen in de darm en de bijbehorende klachten, zoals diarree en buikpijn, verminderen en nieuwe ontstekingen worden voorkomen.

Behandeling

De ziekte van Crohn wordt meestal op twee verschillende manieren behandeld:

- met 5-ASA-medicijnen, zoals mesalazine of sulfasalazine;
- bijnierschors hormonen (corticosteroiden);
- tiopurines.

Uw behandelend MDL-arts schrijft MTX voor wanneer andere medicijnen niet of onvoldoende werken.

Hoe wordt Methotrexaat gebruikt?

Methotrexaat is een geneesmiddel dat in de vorm van tabletten of onderhuidse injecties gegeven kan worden.

Patiënten met de ziekte van Crohn krijgen bij voorkeur de injecties toegediend.

De MDL-arts zal starten met een dosis van 25 mg/ 1x per week voor 3 maanden. Als er verbetering is wordt de dosis verlaagd naar 15 mg / 1x per week. Uw MDL-arts past op basis van uw klachten en of bijwerkingen de dosis aan.

Werking

Methotrexaat behoort tot de groep immunosuppressiva, dit zijn geneesmiddelen die de natuurlijke afweer onderdrukken. Op deze manier nemen de ontstekingen in de darm af. Als er minder ontstekingen zijn heeft u minder last van buikpijn en diarree. Daarnaast neemt de kans op het ontstaan van verdikkingen en fistels af. Het effect van Methotrexaat is na ongeveer vier tot acht weken te merken. Er zijn echter ook patiënten bij wie de behandeling pas op een later tijdstip aanslaat. Als Methotrexaat een goed effect heeft kan het middel langdurig worden voorgeschreven.

Methotrexaat is een cytostaticum; een middel dat de groei van cellen remt en snelgroeïende, woekerende cellen doodt. Omdat is gebleken dat Methotrexaat ook de groei remt van niet kwaadaardige cellen heeft het medicijn een gunstige werking op de chronische inflammatoire darmziekten.

De dosering Methotrexaat die bij de IBD patiënt voorgeschreven wordt is een lage dosering. De bijwerkingen van cytostatica komen daarom minder vaak voor en zijn milder van aard.

Methotrexaat is een middel dat de aanmaak van het vitamine foliumzuur verhindert. Foliumzuur is nodig voor de groei en vermeerdering van lichaamscellen. Deze cellen komen overal voor in de sneldelende lichaamscellen in de mond, maag en darmen, de huid, het haar en het bloed. Het innemen van extra foliumzuur wordt voorgeschreven om bijwerkingen zoals misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree en ontstekingen van het mondvlies te beperken.

Bij de behandeling met Methotrexaat wordt 3 dagen per week één foliumzuurtablet à 5 mg. voorgeschreven. Hier start u 1 dag na het injecteren van Methotrexaat mee. Op de dag dat u Methotrexaat gebruikt, neemt u geen foliumzuur.

Hoe dient u het medicijn toe?

- Methotrexaat wordt éénmaal per week toegediend;
- kies een vaste dag en tijdstip (liefst na de avondmaaltijd) in de week waarop u de medicatie toedient. Dit geeft structuur aan uw Methotrexaatgebruik. U kunt deze dag en dit tijdstip ook op het medicijn etiket laten zetten door de apotheek;
- u wordt geleerd uzelf te injecteren. Ook uw partner kan geleerd worden om te injecteren. In sommige gevallen doet de arts of verpleegkundige dit;
- Methotrexaat kan misselijkheid veroorzaken. Het is daarom raadzaam voor de inname een dag te kiezen waarop u wat kunt rusten als bijwerkingen zich voordoen.

Instructie zelf toedienen MTX

Wat heeft u nodig?

- MTX voorgevulde spuit;
- naaldencontainer;
- eventueel alcoholdepper;
- eventueel pleister.

Injecteert een mantelzorger? Dan heeft u ook onderstaande nodig:

- onsteriele gaasjes;
- alcoholdeppers;
- niet-steriele handschoenen.

Hoe werkt het?

- zorg voor een rustige omgeving om te injecteren;
- injecteer in de avond voor het slapen gaan: 's avonds injecteren kan misselijkheid voorkomen;
- controleer de MTX voorgevulde spuit op de houdbaarheidsdatum en de dosering;
- was de handen zorgvuldig met zeep en droog met een schone handdoek;
- bepaal de prikplaats (bij voorkeur afwisselend in uw linker en rechter bovenbeen en links en rechts onder in de buik);
- verwijder het dopje van de spuit en draai de naald op de spuit. Ontlucht de naald niet, dit ivm het morsen van de MTX;
- verwijder de beschermhuls van de naald en houdt de spuit als een pen in uw hand;
- pak met de andere hand een huidplooi van ongeveer 3 cm;
- plaats de naald loodrecht op de huidplooi, in een hoek van 90 graden;
- spuit de vloeistof in door de zuiger heel rustig naar beneden te drukken;
- verwijder in één beweging de naald uit de insteekplaats;
- eventueel deppen met een alcoholdepper: niet inmasseren;
- laat de spuit met naald in één geheel in de bijgeleverde naaldencontainer vallen;
- plaats zondodig een pleister;
- was uw handen zorgvuldig met zeep;
- teken eventueel de gegeven injectie af van uw medicatie overzicht en vul de prikplaats in.

Voor de mantelzorger:

- trek niet-steriele handschoenen aan;
- desinfecteer de prikplaats met de alcoholdepper;
- injecteer volgens beschreven handeling;
- trek na de handeling en het verwijderen van de injectiespuit de handschoenen uit en was de handen zorgvuldig.

Let op!

De spuit met de naald nooit bij het huisvuil gooien, maar in de bijgeleverde naaldencontainer. De volle naaldencontainer ook niet bij het huisvuil gooien, maar inleveren bij uw apotheek.

Bewaren MTX–spuit

Niet alle MTX–spuiten hoeven in de koelkast bewaard te worden. Kijk goed in de bijsluiter of dit bij uw spuiten het geval is. Wel droog en donker bewaren. zorg dat de spuiten niet bereikbaar zijn voor (kleine) kinderen.

Wat doet u als u een dosis vergeet te nemen?

Als u de Methotrexaat vergeten bent toe te dienen of in te nemen doet u het volgende:

- als u binnen één dag erachter komt: dien dan de dosis middels een injectie of tabletten alsnog toe;
- Is er meer dan één dag verstreken: sla de dosis over!
- neem contact op met de MDL–verpleegkundige of –arts.

Bijwerkingen

De volgende bijwerkingen kunnen ontstaan door het gebruik van Methotrexaat:

- maag- of darmklachten zoals misselijkheid, braken, diarree, verminderde eetlust;
- bloedafwijkingen door remming in de aanmaak van nieuwe bloedcellen. Hierdoor kan bloedarmoede, kans op (na)bloedingen (let op blauwe plekken) en een sterk verminderde afweer, waardoor verhoogde vatbaarheid voor infecties ontstaan;
- zo nodig kan de dosering van het medicijn worden aangepast. Om de afwijkingen in het bloed tijdig te kunnen signaleren, wordt er regelmatig bloed afgenomen om het bloedbeeld en de lever- en nierfuncties te controleren;
- koorts, moeheid, duizeligheid, spier- en gewrichtsklachten;
- pijnlijke tong en mond door ontsteking van het mondslijmvlies;
- oogklachten door gevoeligheid ogen voor zonlicht. Gebruik een zonnebril bij fel zonlicht;
- snellere verbranding van uw huid doordat de huid gevoeliger is voor zonlicht. Vermijd grote blootstelling aan zonlicht en UV- straling en draag beschermende kleding en gebruik zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor.

Voorzorgsmaatregelen om de kans op bijwerkingen te verminderen:

- houdt u aan het schema van de bloedcontrole;
- neem direct contact op met de MDL-verpleegkundige of uw MDL-arts als één of meerdere bijwerkingen of andere lichamelijke veranderingen optreden.

Combinatie met andere medicatie

Moet u gebruik maken van antibiotica? Vermeld dan altijd dat u met Methotrexaat behandeld wordt. Sommige antibiotica mogen niet in combinatie met Methotrexaat gegeven worden.

Zwangerschap, vruchtbaarheid en borstvoeding

Methotrexaat kan niet gebruikt worden tijdens de zwangerschap of als u zwanger wilt worden. Onderzoek heeft aangetoond dat Methotrexaat schadelijk kan zijn voor het (ongeboren) kind. Bespreek het met uw MDL-arts als u een zwangerschapswens heeft of als u probeert zwanger te worden tijdens de behandeling.

Zowel man als vrouw dient bij gebruik van dit medicijn voor een goede anti-conceptie te zorgen. Ook na het stoppen met Methotrexaat moet u nog minstens drie maanden gebruik maken van anti-conceptie.

Methotrexaat is een middel wat via moedermelk aan het kind doorgegeven kan worden.

Gebruikt dit middel niet als u borstvoeding geeft of stop de borstvoeding.

Methotrexaat en alcohol

Beperk het gebruik van alcohol. De combinatie van Methotrexaat en alcohol geeft een verhoogde kans op leverfunctiestoornissen.

Tot slot

Als u na het lezen van deze informatie nog vragen heeft, kunt u via mail of telefoon contact opnemen met de MDL-verpleegkundigen:

Van maandag tot en met donderdag tussen 10.30–11.30 uur

T 010–2975063

E lw.de.jong@ikazia.nl

maandag,dinsdag,donderdag en vrijdag tussen 09.00 – 10.00 uur

T 010–2975374

E c.nuis@ikazia.nl

Bij gebruik van het emailadres **altijd** uw geboortedatum vermelden, dit i.v.m. het opzoeken van uw medische gegevens.

Bij dringende vragen en/of problemen buiten deze tijd kunt u contact opnemen met het Maag–Darm–Levercentrum.

T 010–2975374

Bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 08.15 uur tot 16.30 uur.

Let op: In deze folder staat informatie die belangrijk is voor u. Heeft u moeite met de Nederlandse taal? Lees deze folder dan samen met iemand die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.

Please note: This leaflet contains information that is important for you. If you have trouble understanding the Dutch language, you should read this leaflet together with someone who can explain the information or translate it for you.

Dikkat: Bu broşür sizin için önemli bilgiler içerir. Hollandaca okumakta zorlanıyor musunuz? O zaman broşürü bilgileri sizin için çeviren ya da açıklayan biriyle okuyun.

Uwaga: Ta ulotka zawiera ważne dla Ciebie informacje. Masz trudności ze zrozumieniem języka holenderskiego? Przeczytaj tę ulotkę razem z kimś, kto przetłumaczy jej treść lub będzie w stanie wyjaśnić zawarte w niej informacje.

انتبه: هناك معلومات مهمة بالنسبة لك في هذا المنشور. هل تواجه صعوبة في اللغة الهولندية؟ اقرأ إذن هذا المنشور مع شخص آخر يترجم أو يشرح لك المعلومات.